

Nr 38.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945
(nr 520) om återställande av viss från ockuperat land
härörande egendom, m. m.; given Stockholms slott
den 23 januari 1948.*

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

GUSTAF.

Herman Zetterberg.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, vilken enligt lag den 30 juni 1947 (nr 318) gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 29 juni 1945 om kontroll å viss utländsk egendom m. m.,¹ vilken enligt lag den 21 mars 1947 (nr 110) gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 14 december 1945 om administration av vissa bolag m. m., vilken enligt lag den 21 mars 1947 (nr 111) gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1945: 887 och 1947: 110.

F ö r s l a g

till

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Härigenom förordnas, att lagen den 10 juli 1947 om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, vilken lag gäller till och med den 30 juni 1948, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1949.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 januari 1948.

Närvarande:
Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet och statsrådet Kock anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, fråga om *fortsatt giltighet av lagstiftningen rörande den tyska egendomen i Sverige m. m.* samt anför därvid följande.

Ifrågavarande lagstiftning har tillkommit för att möta de problem, som efter axelmakternas nederlag uppstått beträffande vissa tillgångar i Sverige, nämligen dels i ockuperade länder rövad och sedan hitförd egendom och dels egendom, som av de allierade makterna betraktats såsom tillhörig fiendliga rättssubjekt. Lagstiftningen innefattas i fyra olika lagar, nämligen lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m., lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m. samt lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar. Förstnämnda tre lagar, vilka från början gällde till och med den 30 juni 1946, ha sedermera erhållit förlängd giltighet till och med den 30 juni 1948. Även 1947 års lag gäller till och med sistnämnda dag. För handhavandet av de kontroll- och förvaltningsuppgifter, som avses med lagstiftningen, ha inrättats en administrativ statsmyndighet, flyktkapitalbyrån, samt en särskild statlig nämnd med väsentligen judiciell funktion, restitutionsnämnden.

Enligt *lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom* — den s. k. restitutionslagen — äger Kungl. Maj:t förordna, att lagens bestämmelser skola gälla med avseende å egendom från stat, vars område efter utgången av augusti 1939 varit ockuperat. Lagen upptager en särskild procedur, ägnad att möjliggöra ett snabbt återställande av egendom, som under ockupation rättsstridigt frånhänts rätte innehavaren. Ansökan om sådant återställande göres regelmässigt hos flyktkapitalbyrån och skall, då erforderlig utredning inkommit, för avgörande överlämnas till restitutionsnämnden. Nämnden kan förordna om kvarstad å egendom och skall, då ansökning om egendoms återställande bifalles, omedelbart föran-

stalta om egendomens omhändertagande, där det ej förut skett. Skall egendom återställas, äger den som åtkommit egendomen genom godtrosvärv att av allmänna medel erhålla ersättning därför med belopp, som med hänsyn till vad han själv erlagt för egendomen finnes skäligt, ävensom gottgörelse för sina kostnader i samband med restitutionsärendet.

Genom kungörelse den 31 juli 1945 (nr 589) har Kungl. Maj:t förordnat att bestämmelserna i restitutionslagen skola gälla med avseende å egendom, härrörande från stater, vilkas områden efter utgången av augusti 1939 varit ockuperade av Tyskland. Lagen har tillämpats endast i jämförelsevis ringa omfattning. Intill utgången av år 1947 har restitutionsnämnden behandlat 53 ansökningar om återställande av rövad egendom.

Jämlikt *lagen om kontroll å viss utländsk egendom m. m.*, i fortsättningen benämnd kontrollagen, äger Kungl. Maj:t förordna om skingringsförbud å här befintlig egendom, tillhörande viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i staten, då i anledning av kapitalflykt till riket eller eljest med hänsyn till rådande av kriget föranledda utomordentliga förhållanden befinnes nödigt att vinna kontroll över utländsk egendom inom riket. Restitutionsnämnden kan på framställning av flyktkapitalbyrån förordna om kvarstad på egendom under skingringsförbud, om risk föreligger att egendomen undanstickes eller förstöres eller om åtgärden erfordras för att egendomen skall komma till en ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning. Kvarstad kan under samma förutsättningar komma till stånd också beträffande viss egendom utanför skingringsförbudets ram, nämligen här befintlig egendom, tillhörig aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, över vilken ett bestämmande inflytande föreligger från land som avses med gällande skingringsförbud. Egendom under kvarstad förvaltas regelmässigt genom en av flyktkapitalbyrån utsedd syssloman. Egendomen må med tillstånd av Kungl. Maj:t eller flyktkapitalbyrån försälgas, bl. a. om så befinnes erforderligt för att den skall komma till en ändamålsenlig och ur allmän synpunkt lämplig användning.

Med stöd av kontrollagen har genom kungörelse den 29 juni 1945 (nr 526) förordnats om skingringsförbud å tysk egendom m. m. samt genom kungörelse den 17 augusti samma år (nr 607) å japansk egendom m. m. Intill utgången av år 1947 har restitutionsnämnden beslutat kvarstad i sammanlagt 346 fall. Härav ha 47 fall avsett kvarstad å tyskägda aktier i svenska bolag.

Lagen om administration av vissa bolag m. m., i fortsättningen kallad administrationslagen, avser att bereda möjlighet att under vissa förutsättningar förordna om offentlig förvaltning av svenska aktiebolag, ekonomiska föreningar eller andra juridiska personer, över vilka föreligger ett bestämmande utländskt inflytande från land som avses med meddelat skingringsförbud. Administration beslutas av restitutionsnämnden på framställning av flyktkapitalbyrån. Administrationen omhändervares av särskilt utsedd administrator, vilken har ej mindre att i förhållande till tredje man handla

å den juridiska personens vägnar samt inför domstolar och andra myndigheter företräda den juridiska personen än även att utöva de befogenheter som eljest tillkomma bolagsstämma, föreningsammansamtråde, styrelse, firma-tecknare, likvidator eller annat organ för den juridiska personen. För vissa särskilt betydelsefulla förvaltningsåtgärder såsom överlåtelse av fast egendom eller rörelse samt frivillig likvidation erfordras emellertid tillstånd av Kungl. Maj:t eller flyktkapitalbyrån, i visst fall jämväl av det organ som eljest ägt besluta om åtgärden å den juridiska personens vägnar.

Administration har intill utgången av år 1947 beslutats i 58 fall, samtliga avseende bolag underkastade tyskt inflytande. Beträffande åtskilliga bolag, över vilka ett bestämmande tyskt inflytande förelegat, har det icke ansetts erforderligt att begära administration. Nödig kontroll och ledning ha då åvägabragts i annan ordning. I ett flertal fall ha sålunda de tyskägda aktierna i bolaget omhändertagits genom kvarstad, varefter de med aktieinnehavet förenade befogenheterna med avseende å bolagets skötsel utövats av särskilt utsedd syssloman.

Lagen om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar utgör ett komplement till kontroll- och administrationslagarna. Enligt lagen kan ett särskilt mortifikationsförfarande tillämpas i fråga om utomlands befintliga aktier i svenska bolag under förutsättning att aktierna tillhöra tyskt eller tyskdominerat rättssubjekt. Detsamma gäller beträffande obligationer och andra handlingar, vilkas företeende utgör villkor för rätt att söka betalning. Då handling dödats, skall i dess ställe utfärdas ny handling, vilken blir bärare av den rätt som kunnat grundas på den dödade handlingen. Den nya handlingen kan därefter, liksom annan här befintlig tysk egendom, bli föremål för åtgärd enligt kontrollagen.

Det särskilda dödningsförfarandet har hittills icke kommit till användning i större omfattning. Intill utgången av år 1947 har sålunda dödning påkallats av flyktkapitalbyrån i 19 fall, av vilka endast ett slutligen avgjorts.

Rörande den tyska egendomen i Sverige fördes under sommaren 1946 i Washington underhandlingar mellan å ena sidan svenska regeringsrepresentanter samt å andra sidan förträdare för Amerikas förenta stater, Storbritanniens och Frankrikes regeringar. Förhandlingarna ledde till en uppgörelse som riksdagen, med bifall till en vid 1946 års höstsession framlagd proposition (nr 367), bemyndigat Kungl. Maj:t att sätta i kraft. Uppgörelsen innebär bl. a. att Sverige åtager sig att fullfölja nuvarande kontroll- och likvidationsförfarande rörande den tyska egendomen.

Departementschefen.

Kontroll- och administrationslagarna ha, såsom av min redogörelse framgått, sin egentliga betydelse med avseende å tysk egendom i Sverige och sådana svenska bolag, över vilka genom aktieinnehav eller eljest föreligger ett bestämmande tyskt inflytande. Rörande sådan egendom har av flyktkapitalbyrån företagits ett omfattande registrerings- och kontrollarbete,

vilket i viktigare fall föranlett kvarstads- eller administrationsåtgärder eller andra särskilda anordningar för egendomens övervakande. Den likvidation eller överlåtelse på nya händer av hithörande företag och andra tillgångar, som förutsättes i lagarna och som enligt överenskommelsen i Washington skall fullföljas, har emellertid hittills icke hunnit slutföras. Det rör sig nämligen här om betydande egendomscomplex, vars sammanlagda värde, fränsett clearingmedel, uppskattats till 300 miljoner kronor och vars lämpliga disposition är av stort näringspolitiskt intresse. Det vidlyftiga avvecklingsarbetet torde icke kunna tänkas bli avslutat under den hittills för lagarna tillmätta giltighetstiden. Kontroll- och administrationslagarna torde därför böra erhålla fortsatt giltighet, förslagsvis till och med den 30 juni 1949. Detsamma bör gälla lagen om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar, vilken utgör ett komplement till förutnämnda båda lagar.

Vad angår restitutionslagen har denna som förut nämnts tillämpats i jämförelsevis ringa omfattning. Denna omständighet ger anledning förmoda, att i ockupationsländerna rövad egendom icke i större utsträckning är att finna i Sverige. Även under det sistförflutna året har emellertid restitutionsnämnden haft att behandla en del ärenden enligt lagen. Det synes rimligt att beträffande egendom som orättmätigt fränhänts innehavare i ockuperat land ytterligare någon tid hålla öppen en möjlighet till återställande utan hinder av vanliga regler om godtroshörvärv. Jag vill därför föreslå, att jämväl restitutionslagen erhåller förlängd giltighet till och med den 30 juni 1949.

I enlighet med det anförda ha inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar¹, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Olle Hellberg.

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här utslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 22 januari 1948.

Närvarande:

justitieråden LAWSKI,
GYLLENSWÄRD,
NISSEN,
regeringsrådet KUYLENSTIERNA.

Enligt lagrådet den 21 januari 1948 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 januari 1948, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet S. Edling.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Bengt Larson.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 januari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet och statsrådet Kock anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 22 januari 1948 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 16 januari 1948 remitterade förslagen till

- 1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 29 juni 1945 (nr 520) om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom;
- 2) lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 522) om kontroll å viss utländsk egendom m. m.;
- 3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 december 1945 (nr 885) om administration av vissa bolag m. m.; samt
- 4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 10 juli 1947 (nr 486) om dödande av vissa utanför Sverige befintliga handlingar.

Föredraganden hemställer, att lagförslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Åke Mossler.